

การจัดการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ในชุมชนเกาะลัดอีแท่น อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

EXPERIENCE TOURISM MANAGEMENT IN KOH LAT E TAN COMMUNITY, SAM PHRAN DISTRICT, NAKHON PATHOM PROVINCE

ชนิษฐา ใจเป็ง¹ ปิยะศักดิ์ แซ่อึ้ง² และพีระภัทร หล่อนาค³

Chanistha Jaipeng¹, Piyasak Saeung² and Peerapat Lonak³

¹ อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวและบริการ มหาวิทยาลัยคริสเตียน

Lecturer of Tourism and Hospitality Management, , Christian University of Thailand

E-mail: pee@hotmai.com

²⁻³ นักศึกษาสาขาวิชาการจัดการท่องเที่ยวและบริการ มหาวิทยาลัยคริสเตียน

Student in Tourism and Hospitality Management, , Christian University of Thailand

Received: May 21, 2025

Revised: December 3, 2025

Accepted: December 22, 2025

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาบริบทพื้นที่และภูมิปัญญาท้องถิ่น 2) ศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยว และ 3) เพื่อเสนอแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์บนพื้นฐานความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่เกาะลัดอีแท่น อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสำรวจ และแบบสัมภาษณ์ โดยเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 30 คน และการเลือกตามความสะดวก จำนวน 50 คน รวม 80 คน

ผลการวิจัยพบว่า 1) ชุมชนเกาะลัดอีแท่น มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายใช้ชีวิตแบบพอเพียง คนส่วนใหญ่ทำอาชีพเป็นเกษตรกร มีประเพณีดั้งเดิมที่นำมาประยุกต์ใช้กับกิจกรรมท่องเที่ยว 2) รูปแบบในการจัดการท่องเที่ยวเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ผสมผสานกับวัฒนธรรม มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว สะท้อนผ่านแหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ สถาปัตยกรรม ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชน ซึ่งเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมที่พัฒนาควบคู่กับการเติบโตของพื้นที่ 3) แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์บนพื้นฐานความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่เกาะลัดอีแท่น ได้แก่ ใช้ทุนทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญา และพื้นที่ เป็นฐานในการสร้างเส้นทางท่องเที่ยวที่สะท้อนอัตลักษณ์ท้องถิ่น ส่งเสริมปราชญ์ชุมชนให้เป็นผู้ถ่ายทอดเรื่องราวผ่านพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านและกิจกรรมเรียนรู้ พัฒนาแหล่งท่องเที่ยวด้านเกษตร วัฒนธรรม และศาสนาให้เชื่อมโยงกันอย่างมีเอกลักษณ์ ส่งเสริมการออกแบบผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ สถาปัตยกรรม และวิถีชีวิตชุมชน อีกทั้ง ขับเคลื่อนเศรษฐกิจสร้างสรรค์บนความหลากหลายทางวัฒนธรรม เพื่อเพิ่มมูลค่าและรายได้ให้ชุมชนอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ

การจัดการท่องเที่ยว การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ชุมชนเกาะลัดอีแท่น

ABSTRACT

The current research article was aimed to; 1) examine the local context and indigenous knowledge; 2) study the existing tourism management model; and 3) propose guidelines for experience-based tourism management grounded in biodiversity and local wisdom in Koh Lat E Tan, Sam Phran District, Nakhon Pathom Province. This qualitative research study employed survey forms and interview guidelines. The research sample were selected through purposive sampling with 30 participants and convenience sampling with 50 participants, totaling 80 participants.

The research findings were revealed that firstly, Koh Lat E Tan community has maintained a simple and self-sufficient way of life. Almost of the residents have engaged in agriculture. The community has preserved its traditional customs for adapting and integrating into tourism activities. Secondly, the tourism management model has been an agricultural-based tourism system combining with cultural elements. Its unique identity has been reflected through natural attractions, architecture, arts, and culture, as well as community lifestyle. They have been integrated into cultural capital that has evolved alongside the development of the area. Thirdly, the proposed guidelines for experience-based tourism management grounded in biodiversity and local wisdom in Koh Lat E Tan have included utilizing cultural capital, indigenous knowledge, and spatial resources as foundations for designing tourism routes that reflect local identity; empowering community scholars to serve as cultural interpreters through local museums and learning activities; developing agricultural, cultural, and religious attractions in an integrated and distinctive manner; promoting the design of souvenirs that representing community identity, architecture, and way of life; and fostering a creative economy rooted in cultural diversity to enhance value creation and generate sustainable income for the community.

Keywords

Tourism management, Experiences Tourism, Koh Lad E Tan Community

ความสำคัญของปัญหา

การท่องเที่ยวเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมสำคัญที่ขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะในประเทศที่มีทรัพยากรทางธรรมชาติและวัฒนธรรมที่หลากหลาย อุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไม่เพียงแต่สร้างรายได้จากการดึงดูดนักท่องเที่ยวทั้งในและต่างประเทศ แต่ยังช่วยกระตุ้นกิจกรรมทางเศรษฐกิจในภาคส่วนต่าง ๆ เช่น โรงแรม ร้านอาหาร การคมนาคม และสินค้าและบริการที่เกี่ยวข้อง (UNWTO, 2023) นอกจากนี้การท่องเที่ยวยังสร้างโอกาสการจ้างงานให้กับชุมชนท้องถิ่นในหลากหลายสาขา เช่น ไกด์ท้องถิ่น พ่อค้าแม่ค้าและผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมบริการ อีกทั้งการท่องเที่ยวยังมีส่วนสำคัญในการกระตุ้นการลงทุนในโครงสร้างพื้นฐาน เช่น การก่อสร้างสนามบิน ถนน และระบบขนส่งสาธารณะ เพื่อรองรับการเดินทางของนักท่องเที่ยว การพัฒนาเหล่านี้ไม่เพียงแต่เอื้อต่ออุตสาหกรรมการท่องเที่ยว แต่ยังเป็นประโยชน์ต่อชุมชนในระยะยาว เช่น การเพิ่มความสะอาดสบายในการเดินทางและการเข้าถึงบริการที่จำเป็น (OECD, 2023) การท่องเที่ยวจึงมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจในหลายมิติ ทั้งในระดับท้องถิ่นและระดับประเทศ การเข้ามาของนักท่องเที่ยวช่วยสร้างเม็ดเงินหมุนเวียนในชุมชน ส่งผลให้ประชาชนในพื้นที่มีรายได้เพิ่มขึ้น อีกทั้งยังช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์

ทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมรวมและอัตลักษณ์ท้องถิ่นของชุมชน การส่งเสริมและพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนจึงเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจและเพิ่มคุณภาพชีวิตของประชาชน

จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 ตามยุทธศาสตร์การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน มีแนวทางการพัฒนาที่สำคัญประการหนึ่งคือ การเน้นเศรษฐกิจรายสาขาที่มีการเติบโตอย่างเข้มแข็ง ภาคการเกษตรเน้นเกษตรกรรมยั่งยืนและให้เกษตรกรมีรายได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องมีการพัฒนาเมืองอุตสาหกรรมนิเวศ การท่องเที่ยวสามารถทำรายได้และแข่งขันได้มากขึ้น วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมมีบทบาทต่อระบบเศรษฐกิจมากขึ้น มุ่งเน้นการสร้างความเชื่อมโยงของห่วงโซ่มูลค่าระหว่างภาคเกษตร อุตสาหกรรม บริการ และการค้าการลงทุน เพื่อยกระดับการผลิตสินค้าและอาหารเข้าสู่ระบบมาตรฐาน เสริมสร้างและต่อยอดขีดความสามารถการแข่งขันในเชิงธุรกิจของภาคบริการสูงขึ้น (Office of the National Economic and Social Development Council, 2017)

การท่องเที่ยวของประเทศไทยมีรูปแบบการท่องเที่ยวที่หลากหลายและเน้นความยั่งยืน มีการผสมผสานวัฒนธรรม ประเพณี ภูมิปัญญา และความเป็นไทยเพื่อสร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยว ทำให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยวกระจายไปยังภูมิภาคต่าง ๆ และการท่องเที่ยวในเมืองรองมากขึ้น ซึ่งภาครัฐและเอกชนได้มีมาตรการสนับสนุนและกระตุ้นการท่องเที่ยวจากนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะการท่องเที่ยวในเมืองหลักสู่เมืองรองเพื่อการกระจายและสร้างรายได้ให้แก่ชุมชนส่งผลให้รายได้จากการท่องเที่ยว และยังคงต้องให้ความสำคัญในการส่งเสริม และพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง การขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวได้สร้างผลกระทบอย่างหนักหน่วงต่อทรัพยากรการท่องเที่ยวหลังจากนี้จึงจำเป็นต้องเน้นการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่มีผลตอบแทนสูง สร้างผลกระทบน้อย เพิ่มการกระจายรายได้ ซึ่งสอดคล้องกับโมเดลเศรษฐกิจ BCG (Bio-Circular-Green Economy) และแนวทางการฟื้นฟูสีเขียว (Green Recovery) ที่มุ่งฟื้นฟูเศรษฐกิจพร้อมไปกับการแก้ปัญหาสังคมและสิ่งแวดล้อมที่มีอยู่เดิม หนึ่งในแนวทางที่เป็นไปได้คือ การขับเคลื่อนการท่องเที่ยวบนพื้นฐานความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity-based Tourism) ซึ่งกลับมาให้คุณค่าของต้นทุนธรรมชาติของประเทศ และสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับการพัฒนาอย่างยั่งยืนที่แท้จริง (Manopawit, 2021) การท่องเที่ยวบนพื้นฐานความหลากหลายทางชีวภาพ (Biodiversity-based Tourism) คือการบูรณาการอนุรักษ์ความหลากหลายทางชีวภาพเข้ากับภาคการท่องเที่ยวและเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ประโยชน์จากกิจกรรมการท่องเที่ยว และกลายเป็นจุดดึงดูดและสร้างมูลค่าเพิ่ม จะช่วยให้ชุมชนเห็นความสำคัญของการอนุรักษ์อย่างเป็นรูปธรรม และสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น ซึ่งเป็นแรงจูงใจสำคัญที่ช่วยให้เกิดการอนุรักษ์ธรรมชาติและ ความหลากหลายทางชีวภาพของท้องถิ่นนั้น ๆ เพราะการพัฒนาจะทำให้นักท่องเที่ยวเห็นคุณค่าของธรรมชาติรอบ ๆ ตัว ซึ่งล้วนแล้วแต่เป็นการสร้าง “สตอรี่” สร้างมูลค่าเพิ่มและเป็นการส่งเสริมการสร้างภาพพจน์ใหม่ (Rebranding) ให้กับการท่องเที่ยวเมืองไทยอย่างแท้จริง เนื่องจากประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำแตกต่างจากประสบการณ์การท่องเที่ยว เนื่องจากประสบการณ์การท่องเที่ยวจะเป็นความรู้สึกทางด้านจิตใจส่วนบุคคลในขณะที่กำลังท่องเที่ยว แต่ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำเป็นประสบการณ์การท่องเที่ยวที่สะสมมาจากในอดีต และสามารถจดจำได้หลังจากการเดินทางจนกลายเป็นส่วนหนึ่งของความทรงจำในชีวิต ซึ่งจะมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในอนาคตของนักท่องเที่ยว ความผูกพันกับสถานที่ที่เป็นความรู้สึกของแต่ละบุคคลผ่านการรับรู้เอกลักษณ์ของสถานที่และการใช้สิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อตอบสนองความต้องการของบุคคล ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำส่งผลทางบวกกับกับความผูกพันกับสถานที่ (Ramkissoon et al., 2012; Peng et al., 2023)

จังหวัดนครปฐม เป็นอู่อารยธรรมสำคัญที่มีประวัติความเป็นมายาวนานในแผ่นดินสุวรรณภูมิ เป็นเมืองเก่าแก่ที่มีความเจริญรุ่งเรืองด้านพระพุทธศาสนาและเป็น เมืองโบราณมีความสำคัญมากแห่งหนึ่ง มีโบราณสถานและโบราณวัตถุ รวมทั้งศาสนสถานอยู่มากมาย อีกทั้งอยู่ไม่ไกลจากกรุงเทพฯจึงมีความได้เปรียบด้านการท่องเที่ยวเนื่องจากมีทรัพยากรพื้นฐาน ด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ทั้งเชิงประวัติศาสตร์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประเพณี การท่องเที่ยวเชิงเกษตร และการท่องเที่ยวด้านอาหาร มีแหล่งท่องเที่ยวมากมายหลากหลายประเภท แหล่งท่องเที่ยวสำคัญและมีชื่อเสียงของจังหวัด ได้แก่ วัดพระปฐมเจดีย์ราชวรมหาวิหาร พระราชวังสนามจันทร์ วัด

ไร่เชิง ลานแสดงช้างและฟาร์มจระเข้สามพราน ตลาดน้ำวัดดอนหวาย เป็นต้น ทำให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาเที่ยวจำนวนมาก (สำนักงานจังหวัดนครปฐม, 2568)

พื้นที่บริเวณเกาะลัดอีแท่นนับเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ผสมผสานกับวิถีชีวิตชุมชนที่มีความโดดเด่นแห่งหนึ่งในจังหวัดนครปฐม ครอบคลุมพื้นที่ทั้งหมด 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลไร่เชิง ตำบลบางเตย ตำบลทรงคนอง และตำบลท่าตลาด มีลักษณะพื้นที่เป็นที่ราบลุ่มของแม่น้ำท่าจีน อุดมสมบูรณ์ด้วยแร่ธาตุ เหมาะแก่การทำสวนผลไม้ พืชไร่ และการเกษตรทุกประเภท อีกทั้งมีทรัพยากรน้ำที่เอื้อต่อการปลูกพืชในเชิงพาณิชย์อย่างต่อเนื่อง ปัจจุบัน เกาะลัดอีแท่นได้รับการส่งเสริมจากหลายหน่วยงานในการผลักดันให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรสำคัญของจังหวัดนครปฐม เกาะลัดอีแท่นมีศักยภาพสูงในการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีเอกลักษณ์ ทั้งด้านธรรมชาติ สถาปัตยกรรม ศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตชุมชน เช่น ตลาดน้ำดอนหวาย ตลาดน้ำลำพญา และชุมชนเกาะลัดอีแท่น ส่งผลให้นักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติเดินทางมาเยือนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดการขับเคลื่อนเศรษฐกิจฐานรากและเสริมสร้างศักยภาพของชุมชนท้องถิ่นให้อยู่บนพื้นฐานของหลักเศรษฐกิจพอเพียง จากปรากฏการณ์ดังกล่าว พบว่าการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนมีส่วนสำคัญต่อการสร้างงาน สร้างรายได้ และเสริมสร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน ทำให้เกิดความยั่งยืนทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ชุมชนยังมีบทบาทในการกำหนดทิศทางการพัฒนาและได้รับประโยชน์โดยตรงจากการท่องเที่ยว อย่างไรก็ตาม เพื่อให้การท่องเที่ยวสามารถเติบโตอย่างยั่งยืน จำเป็นต้องมีระบบบริหารจัดการที่ชัดเจนภายใต้กรอบการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT) ที่ยังคงรักษาอัตลักษณ์ดั้งเดิมและสร้างประสบการณ์ที่มีคุณค่าแก่ผู้มาเยือน และแม้เกาะลัดอีแท่นจะมีศักยภาพด้านความหลากหลายทางชีวภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และทุนทางวัฒนธรรมที่โดดเด่น แต่ยังคงขาดงานวิจัยที่ศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับการเชื่อมโยงระหว่างความหลากหลายทางชีวภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ในบริบทเฉพาะของเกาะลัดอีแท่น ขาดแบบจำลองหรือแนวทางการจัดการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับบริบทพื้นที่จริงและศักยภาพของชุมชน แม้จะมีการส่งเสริมจากหลายหน่วยงาน แต่ยังไม่มีความเป็นระบบและมีหลักฐานเชิงประจักษ์รองรับ การมีส่วนร่วมของชุมชนยังไม่ถูกวิเคราะห์เชิงวิชาการในมิติที่ลึกพอ โดยเฉพาะบทบาทของปราชญ์ชุมชน การจัดสรรทรัพยากร และกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันที่สำคัญยังไม่พบงานศึกษาที่เสนอแนวทางการยกระดับการท่องเที่ยวสู่รูปแบบเชิงประสบการณ์บนฐานความหลากหลายทางชีวภาพ ซึ่งกำลังเป็นแนวโน้มสำคัญของการท่องเที่ยวสมัยใหม่ คณะผู้วิจัยจึงให้ความสนใจศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์บนพื้นฐานความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่เกาะลัดอีแท่น เพื่อให้เข้าใจศักยภาพเชิงพื้นที่อย่างเป็นระบบ ซึ่งจะนำไปสู่การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ และเป็นการสร้างการรับรู้ในวงกว้างในการส่งเสริมการท่องเที่ยวบนฐานความหลากหลายทางชีวภาพในพื้นที่ที่เหมาะสมและยั่งยืนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

- 1) เพื่อศึกษาบริบทพื้นที่และภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่เกาะลัดอีแท่น อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
- 2) เพื่อศึกษารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะลัดอีแท่น อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม
- 3) เพื่อเสนอแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์บนพื้นฐานความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา เกาะลัดอีแท่น อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ในงานวิจัยนี้ ได้แก่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการสัมภาษณ์เชิงลึกจากกลุ่มวิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเกาะลัดอีแท่น โดยทำการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 30 คน และนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวเกาะลัดอีแท่น โดยทำการเลือกตามความสะดวก (Convenience Sampling) จำนวน 50 คน รวมผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 80 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล การวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์บนพื้นฐานความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา เกาะลัดอีแท่น อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลดังต่อไปนี้ 1)แบบสำรวจ (Questionnaire) ใช้สำหรับเก็บข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับบริบทชุมชน รูปแบบการท่องเที่ยวที่เป็นอยู่ ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว และมุมมองของชุมชนต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ข้อมูลจากแบบสำรวจช่วยสะท้อนภาพรวมของความคิดเห็นและประสบการณ์ของกลุ่มผู้ให้ข้อมูลในเชิงปริมาณเบื้องต้น 2)แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured Interview Guide) ใช้สำหรับเก็บข้อมูลเชิงลึกจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในพื้นที่ ได้แก่ ผู้นำชุมชน ประชาชนชุมชน ผู้ประกอบการท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐ และนักท่องเที่ยวบางส่วน เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ความหลากหลายทางชีวภาพ กระบวนการจัดการท่องเที่ยว ปัญหา อุปสรรค และแนวทางการพัฒนาในอนาคต 3)แบบบันทึกภาคสนาม (Field Note) ใช้บันทึกข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการณ์สภาพพื้นที่จริง บรรยากาศชุมชน รูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยว รวมถึงพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวและผู้ให้บริการ ข้อมูลส่วนนี้ช่วยเสริมความสมบูรณ์ของข้อมูลเชิงคุณภาพ 4)การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม (Participatory and Non-participatory Observation) ใช้เพื่อศึกษาวิถีชีวิตชุมชน การดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวจริง และกระบวนการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อให้เข้าใจบริบทของพื้นที่อย่างครบถ้วนและลึกซึ้ง

การวิจัยในครั้งนี้ ใช้เทคนิคการสัมภาษณ์ดังนี้ 1. การสัมภาษณ์เชิงลึกแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured In-depth Interview) ใช้คำถามปลายเปิดที่กำหนดไว้เป็นแนวทาง แต่เปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลขยายความอย่างอิสระ มุ่งเก็บข้อมูลเกี่ยวกับภูมิปัญญาท้องถิ่น ความหลากหลายทางชีวภาพ บทบาทของชุมชน รูปแบบการจัดการท่องเที่ยว ปัญหา และแนวทางการพัฒนาใช้ในการสัมภาษณ์ผู้นำชุมชน ประชาชนชุมชน ผู้ประกอบการท่องเที่ยว หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และนักท่องเที่ยว 2. การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกเฉพาะประเด็น (Focused Interview) ใช้เมื่อพบประเด็นสำคัญจากภาคสนาม เช่น รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวหรือภูมิปัญญาที่โดดเด่นช่วยให้ได้ข้อมูลที่ลึกและชัดเจนในประเด็นสำคัญของการวิจัย 3. การสัมภาษณ์แบบไม่เป็นทางการ (Informal Interview) ใช้ควบคู่กับการสังเกตภาคสนาม เช่น การพูดคุยขณะร่วมกิจกรรมในชุมชน ช่วยสะท้อนมุมมองที่เป็นธรรมชาติของชุมชนและนักท่องเที่ยว

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้กระบวนการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้ 1. การถอดเทปและจัดระบบข้อมูล (Transcription & Data Organization) ถอดเทปการสัมภาษณ์ทั้งหมดอย่างละเอียด จัดหมวดหมู่ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ และบันทึกภาคสนาม 2.การอ่านทวนหลายรอบ (Iterative Reading) อ่านข้อมูลซ้ำหลายครั้งเพื่อทำความเข้าใจภาพรวม ตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลจากหลายแหล่ง (Triangulation) 3. การจัดหมวดหมู่และเข้ารหัสข้อมูล (Coding) เข้ารหัสข้อมูล (Open Coding) เพื่อค้นหาประเด็นสำคัญจัดกลุ่มข้อมูล (Axial Coding) เช่น บริบทพื้นที่ ความหลากหลายทางชีวภาพภูมิปัญญาท้องถิ่น รูปแบบการจัดการท่องเที่ยว ปัญหาและศักยภาพสังเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูล (Selective Coding) 4. การตีความและสังเคราะห์ข้อมูล (Interpretation & Synthesis) วิเคราะห์เนื้อหาเพื่อสรุปเป็นประเด็นหลัก เชื่อมโยงข้อมูลกับกรอบแนวคิด การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ และการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน สังเคราะห์เป็นข้อเสนอแนวทางการพัฒนามีเหตุผลและมีหลักฐานรองรับ

การทดสอบเครื่องมือ (Instrument Validation) เพื่อให้เครื่องมือมีความเชื่อถือได้ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้ 1.ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ 3 ท่านพิจารณาแบบสัมภาษณ์และแบบสำรวจ ปรับปรุงคำถามให้ชัดเจนและเหมาะสมกับวัตถุประสงค์การวิจัย ตรวจสอบความครอบคลุมของประเด็นเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น การจัดการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ 2. การทดลองใช้เครื่องมือเบื้องต้น (Try-out / Pilot Test) ทดลองสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ใกล้เคียง เพื่อประเมินความชัดเจนและความสอดคล้องของคำถาม นำผลที่ได้มาปรับปรุงแบบสัมภาษณ์ให้เหมาะสมก่อนใช้จริง 3. การตรวจสอบความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Credibility) ใช้การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) ได้แก่ ความสอดคล้องของข้อมูลจากหลายกลุ่ม (Data Source Triangulation) การใช้หลายเครื่องมือ (Method Triangulation) เช่น แบบสัมภาษณ์ แบบสำรวจ และบันทึกภาคสนาม การยืนยันข้อมูลจาก

ชุมชน (Member Check) 4. การเพิ่มความเที่ยงตรงของการวิจัยเชิงคุณภาพ ใช้การสังเกตภาคสนามอย่างต่อเนื่อง (Prolonged Engagement) ใช้การทวนสอบของผู้เชี่ยวชาญ (Peer Review) เพื่อยืนยันความสอดคล้องของผลการตีความ

3. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ 1) การสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึกด้วยแบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง เพื่อเก็บข้อมูลจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้นำชุมชนและคณะกรรมการท่องเที่ยว ประชาชนและผู้รู้ด้านภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวเชิงเกษตรและวัฒนธรรม หน่วยงานภาครัฐและองค์กรท้องถิ่นที่เกี่ยวข้อง นักท่องเที่ยวที่มาเยือนพื้นที่ การสัมภาษณ์เน้นการรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพ ภูมิปัญญาท้องถิ่น รูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีอยู่ ปัญหาอุปสรรค แนวทางพัฒนา และมุมมองต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ 2) การสังเกตแบบมีส่วนร่วมและไม่มีส่วนร่วม (Participatory and Non-participatory Observation) ผู้วิจัยลงพื้นที่สังเกตสภาพแวดล้อมจริง กิจกรรมชุมชน กิจกรรมท่องเที่ยว และวิถีชีวิตของประชาชนในเกาะลัดอ๊ะแท่น ทั้งในรูปแบบมีส่วนร่วม เช่น ร่วมกิจกรรมทำสวนหรือเวิร์กช็อปภูมิปัญญา และแบบไม่มีส่วนร่วม เช่น การสังเกตพฤติกรรมนักท่องเที่ยว ข้อมูลสังเกตถูกบันทึกลงในแบบบันทึกภาคสนามเพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์เชิงคุณภาพ 3) การสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) ดำเนินการสนทนากลุ่มกับสมาชิกชุมชน ผู้ประกอบการ และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการท่องเที่ยวในปัจจุบัน ปัญหา และภาพฝันของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ในอนาคตการสนทนากลุ่มช่วยตรวจสอบความสอดคล้องของข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์รายบุคคล 4) การวิเคราะห์เอกสารและข้อมูลทุติยภูมิ (Documentary Review) ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง เช่น แผนพัฒนาท่องเที่ยวของจังหวัดนครปฐม ข้อมูลจากองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น งานวิจัยและบทความเกี่ยวกับความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น เอกสารประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมท้องถิ่น ข้อมูลดังกล่าวช่วยสร้างความเข้าใจบริบทพื้นที่และใช้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลภาคสนาม 5) การตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation) เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือของข้อมูล ผู้วิจัยใช้การตรวจสอบสามเส้า ได้แก่ แหล่งข้อมูล (Data Sources) เครื่องมือเก็บข้อมูล (Methods) ผู้วิจัยและผู้เชี่ยวชาญในพื้นที่ (Investigator/Expert Check) การเปรียบเทียบข้อมูลจากหลายแหล่งช่วยให้การวิเคราะห์มีความแม่นยำและสะท้อนความจริงของชุมชนได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

ข้อมูลและแหล่งข้อมูล

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) ข้อมูลซึ่งรวบรวมจากการลงสำรวจพื้นที่ในชุมชนเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์ การสัมภาษณ์มีลักษณะคล้ายกับการใช้แบบสอบถาม โดยกำหนดเป็นคำถามปลายเปิด คำถามต่างๆ ได้ถูกกำหนดเป็นแบบสัมภาษณ์ขึ้นเพื่อใช้ประกอบการสัมภาษณ์ไว้ล่วงหน้าแล้วเป็นการสัมภาษณ์ที่มีคำถามและมีโครงสร้างที่แน่นอนตายตัว จะสัมภาษณ์ผู้ใดก็ใช้คำถามแบบเดียวกัน (Standardized Questionnaire) มีลำดับขั้นตอนเหมือนกัน และท้ายสุดมีการร่วมประชุมกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เก็บรวบรวมข้อมูลจากหนังสือ วารสาร เอกสารทางวิชาการต่างๆ และสืบค้นข้อมูลจาก อินเทอร์เน็ตที่เกี่ยวข้องกับแนวคิด ทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย

4. วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

การประมวลผลและการวิเคราะห์ข้อมูล 2 วิธีการดังนี้

1. ข้อมูลที่ได้จากการสำรวจ และการสัมภาษณ์ นำมาแยกแยะเนื้อหาเป็นกลุ่มข้อมูล (Content analysis) ตามโครงสร้างเนื้อหาที่ได้กำหนดไว้ และนำมาพรรณนาความบรรยาย สรุปอย่างเป็นระบบ โดยการนำเนื้อหาที่ได้บันทึกมาทำการถอดความ ทั้งที่เป็นคำพูด อากัปกิริยาและท่าทีของผู้ให้สัมภาษณ์ในขณะทำการสัมภาษณ์ นำมาจัดระบบด้วยการแจกแจง ด้วยการตีความและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของข้อมูล เพื่อนำมาสังเคราะห์และจัดกลุ่มข้อมูล ให้เป็นหมวดหมู่ ทั้งนี้การนำข้อความของผู้ให้สัมภาษณ์ทุกคนมาบูรณาการและจัดเรียงให้เข้ากลุ่มนั้นเพื่อนำไปกำหนดเป็นปัจจัยในด้านต่าง ๆ ตามหลักการและทฤษฎีที่เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

2. ข้อมูลที่ได้จากการประชุมกลุ่ม การสัมภาษณ์ การสังเกต และการสำรวจ นำมาแยกแยะเนื้อหาสาระเป็นกลุ่มข้อมูล และ การวิเคราะห์เชิงเนื้อหา และนำมาบรรยายสรุปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ อีกทั้งมี

การจัดประชุมกลุ่มย่อย (Focus group) เพื่อเสนอแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์บนพื้นฐานความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา เกาะลัดอีแท่น อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม และเป็นการคืนข้อมูลสู่ชุมชนต่อไป

ผลการวิจัย

1) บริบทพื้นที่และภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่เกาะลัดอีแท่น อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

ชุมชนเกาะลัดอีแท่น แต่เดิมเกาะลัดอีแท่นไม่มีคลองล้อมรอบซึ่งสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 3 ในสมัยนั้นยังไม่ได้มีการเลิกทาส จึงเกณฑ์ทาสและไพร่มาใช้แรงงานในการขุดคลองขึ้น ซึ่งบริเวณที่ขุดคลองมีผู้หญิงอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก จึงทำให้พื้นที่แห่งนี้มีชื่อเรียกว่า บางอีแท่น ประกอบกับในสมัยนั้นมีชาวไทยเชื้อสายจีนอาศัยเป็นจำนวนมากจากการพบหลักฐานที่วัดทรงคนองได้มีซากเรือสำเภาเก่าแก่ได้หลงเหลือให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน จึงได้มีการเรียกคำว่า แท่น ผิดเพี้ยนออกไปเป็นบางอีแท่น เนื่องจากชาวไทยเชื้อสายจีนในสมัยนั้นไม่สามารถเสี่ยงคำว่าแท่นได้ ในระหว่างที่คลองลัดตัดผ่านจึงกลายเป็นเกาะที่เรียกว่า เกาะลัดอีแท่น ซึ่งประกอบด้วย 4 ตำบล ได้แก่ ตำบลไร่จึง ตำบลบางเตย ตำบลทรงคนอง และตำบลท่าตลาด ภูมิประเทศของเกาะลัดอีแท่น เป็นที่ราบลุ่มของแม่น้ำท่าจีน อุดมสมบูรณ์ไปด้วยแร่ธาตุต่าง ๆ เหมาะแก่การทำสวนผลไม้ หรือพืชไร่ต่างๆ มีน้ำที่อุดมสมบูรณ์ ซึ่งเหมาะแก่การทำเกษตร และมีคลองน้อยใหญ่ตลอดเส้นทาง ซึ่งคนในชุมชนส่วนใหญ่จะทำอาชีพเกษตรกร มีการเพาะปลูกพืชพันธุ์หลากหลายชนิด อาทิเช่น ส้มโอ มะพร้าว หนาม กล้วยหอม กล้วยน้ำว่า กล้วยไข่มะละกอ เป็นต้น

ภายในชุมชนเกาะลัดอีแท่น มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายใช้ชีวิตแบบพอเพียง คนส่วนใหญ่ภายในเกาะลัดอีแท่นทำอาชีพเป็นเกษตรกร ในสมัยก่อนคนในชุมชนเกาะลัดอีแท่นปลูกแค่ส้มโอ แต่มาภายหลังเห็นว่าผลผลิตของส้มโอไม่ได้ออกตลอดทั้งปี จึงปลูกหมากและพลูไว้เก็บผลผลิตขายและหลังจากนั้นได้มีการนำพืชผลอย่างอื่นเข้ามาปลูกภายในเกาะลัดอีแท่นเพื่อเป็นการสร้างรายได้เพิ่มขึ้น ในปัจจุบันเกาะลัดอีแท่นได้ทำการเกษตรแบบผสมผสานโดยที่ดินหนึ่งแปลงจะไม่ได้ปลูกแค่เพียงส้มโอแต่ยังสามารถเลี้ยงปลา และปลูกพืชอย่างอื่นผสมลงไปด้วย ดังนั้นเมื่อมีการท่องเที่ยวเข้ามาภายในเกาะลัดอีแท่นจึงได้ส่งผลให้คนในชุมชนเกาะลัดอีแท่นมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและมีรายได้เพิ่มมากขึ้น

ประเพณี วัฒนธรรมของชุมชนเกาะลัดอีแท่น ในเกาะลัดอีแท่นมีประเพณีวัฒนธรรมที่เหมือนประเพณีทั่วไปอาทิเช่น เทศกาลตรุษจีน ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง เป็นต้น แต่ภายในเกาะลัดอีแท่นยังมีประเพณีดั้งเดิมต่อกันมา คือ ประเพณีลอยเรือสำเภาเพื่อเป็นการบูชาเทพเจ้า ภายในเกาะลัดอีแท่นยังได้มีการนำประเพณีเหล่านั้นมาประยุกต์ใช้กับกิจกรรมท่องเที่ยว คือการเรียนรู้การทำขนมแข่งและขนมเทียน และตอนเช้านักท่องเที่ยวจะได้ทำกิจกรรมตักบาตรตอนเช้า ทั้งนี้สิ่งดึงดูดทางการท่องเที่ยวในเกาะลัดอีแท่น ได้แก่ 1) พิพิธภัณฑสถานวิถีชีวิตด้านการเกษตร 2) สวนส้มโอสายพันธุ์ทองดีและขาวน้ำผึ้ง 3) โฮมสเตย์สวนบางเตย 4) นมัสการหลวงปู่โพลห้วยวัดทรงคนอง 5) เรียนรู้ระบบการปลูกพืชอินทรีย์ที่ได้มาตรฐาน เช่น ต้นส้มโอสายพันธุ์ดี แม่น้ำท่าจีน การเกษตรแบบผสมผสาน เป็นต้น นอกจากนี้ภายในเกาะลัดอีแท่นยังเป็นพื้นที่ ที่ปลอดโรงงานอุตสาหกรรมจนได้ชื่อว่าเป็นพื้นที่สีเขียวใกล้เมืองกรุง

2) รูปแบบการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่เกาะลัดอีแท่น อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

จังหวัดนครปฐมมีแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่สำคัญอยู่หลายแห่ง ซึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่กำลังได้รับการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแห่งใหม่ประจำจังหวัดนครปฐม ได้แก่ แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรเกาะลัดอีแท่น โดยมีลักษณะโดดเด่น คือ มีพื้นที่เป็นเกาะที่มีแม่น้ำล้อมรอบ พื้นที่เกาะมีลักษณะเหมือนกระเพาะหมู ทำให้คล้ายกับแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ คังบางกระเจ้า จังหวัดสมุทรปราการ ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีการทำการเกษตรในรูปแบบที่หลากหลายและพื้นที่ในเกาะมีลักษณะพิเศษที่เป็นเอกลักษณ์หลายอย่าง เช่น ความน่าสนใจประวัติศาสตร์และวิถีชีวิต มีพืชท้องถิ่นที่มีลักษณะเด่น บรรยากาศที่ดื่มด่ำกับการพักผ่อน เกาะลัดอีแท่นยังเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่อยู่ใกล้กรุงเทพมหานครทำให้เหมาะกับการมาท่องเที่ยวเพื่อรับบรรยากาศพักผ่อนในวันหยุดเสาร์ อาทิตย์หรือวันหยุดนักขัตฤกษ์ โดยจะมีรถรางให้บริการพาชมรอบเกาะ

สัมผัสวิถีชีวิตของเกษตรกรในเกาะตามฐานการเรียนรู้ต่าง ๆ พร้อมกับมัคคุเทศก์ที่คอยบรรยายให้ความรู้เกี่ยวกับสถานที่ต่าง ๆ ในเกาะลัดอีแท่น

สภาพทั่วไปเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ สินค้าและของที่ระลึก ในชุมชนเกาะลัดอีแท่น จังหวัดนครปฐม ลักษณะทั่วไปของเกาะลัดอีแท่น เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เกษตร และวิถีชีวิตชุมชนที่โดดเด่น ด้วยทรัพยากรธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์จากแม่น้ำท่าจีน ทำให้พื้นที่นี้เหมาะแก่การเกษตรแบบผสมผสาน โดยเฉพาะส้มโอ GI มณฑลนครชัยศรีที่มีชื่อเสียง สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญบนเกาะ ได้แก่ 1) พิพิธภัณฑ์วิถีชีวิตชุมชน บ้านคลองผีเสื้อ: แหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับเครื่องมือเครื่องใช้ในอดีต 2) โฮมสเตย์บ้านสวนบางเตย: ที่พักโฮมสเตย์แห่งแรกบนเกาะ 3) วัดทรงคนอง: วัดเก่าแก่อายุกว่า 300 ปี มีโบราณสถานและพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ผสมผสานกับวัฒนธรรม เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว สะท้อนผ่านแหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ สถาปัตยกรรม ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชน ซึ่งเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมที่พัฒนาควบคู่กับการเติบโตของพื้นที่เกาะลัดอีแท่น โดยทุนทางวัฒนธรรมเหล่านี้สามารถส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และนำเสนอคุณค่าของงานสถาปัตยกรรม อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตชุมชน มีปราชญ์ชุมชนเป็นทรัพยากรบุคคลที่พร้อมและเอกลักษณ์ในการนำเสนอความเป็นชุมชนผ่านพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน และสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจทั้งทางการเกษตร ทางวัฒนธรรม และทางศาสนา ซึ่งผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจะไปส่วนหนึ่งช่วยสะท้อนถึงอัตลักษณ์ และวิถีชีวิตชุมชนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ เกาะลัดอีแท่นยังมีจุดเด่นด้านการเดินทางที่สะดวก ใกล้กรุงเทพมหานคร และมีกิจกรรมท่องเที่ยวหลากหลาย

3) แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์บนพื้นฐานความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น กรณีศึกษา เกาะลัดอีแท่น อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม

เกาะลัดอีแท่นได้ริเริ่มพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรแห่งใหม่ ประชากรในพื้นที่เกาะลัดอีแท่นส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม มีทำการเกษตรในรูปแบบที่หลากหลายและพื้นที่แห่งนี้มีลักษณะเฉพาะโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์หลายอย่าง ดังนั้นหน่วยราชการและชุมชนจึงส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมผสมผสานเชิงเกษตรและวิถีชุมชน ซึ่งชุมชนเกาะลัดอีแท่นมีทรัพยากรการท่องเที่ยวทั้งที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและมนุษย์สร้างขึ้น สามารถดึงดูดความสนใจให้เข้ามาเยี่ยมชมได้ตลอดปี ที่ไม่ว่าใครมาก็ต้องประทับใจ เพราะเป็นเกาะเล็ก ๆ ในนครปฐมที่เต็มไปด้วยจุดเช็คอินท่องเที่ยวที่น่าสนใจ ไม่ว่าจะเป็นด้านวัฒนธรรม อาหารท้องถิ่น วิถีชีวิตทุกอย่างล้วนรวมไว้ที่นี่แล้ว ใช้เวลาเที่ยวแค่วันเดียว แต่ได้รับประสบการณ์พิเศษ ทั้งนี้แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์บนพื้นฐานความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่น มีดังนี้ 1) วัดไร่ขิง ก่อนเที่ยวชมเกาะลัดอีแท่น มาแวะไหว้พระเพื่อความเป็นสิริมงคลที่วัดไร่ขิงกันก่อน มีจุดให้อาหารปลา และยังเป็นจุดขึ้นรถรางพาเที่ยวเกาะลัดอีแท่น และยังสามารถแวะชมเรือรบ ต.96 ใกล้ ๆ กันกับวัดไร่ขิงได้อีกด้วย 2) MADI ณ ลัดอีแท่นมาดิกาเฟ่ เป็นเหมือนตลาดเล็ก ๆ ในโซนธรรมชาติ มีอาหารและเครื่องดื่มที่ทำจากวัตถุดิบในท้องถิ่น อย่างส้มโอนครชัยศรี มีสินค้าและผลผลิตจากชุมชน ทั้งผลไม้ งานคราฟต์ งานแฮนด์เมด 3) บ้านสวนโพธิ์แดง เป็นพื้นที่สวนสีเขียวใกล้ชิดธรรมชาติแบบสุด ๆ ภายในสวนมีผลไม้หลากหลายชนิด และยังมีบริการเลี้ยงตัวซันหรือฝั้วจิ้งจอกในสวนอีกด้วย 4) อารามไต่เสียดกวัน (มูลนิธิเต้าธรรมะสยาม) สายบุญสายบุญต้องห้ามพลาด! อารามไต่เสียดกวัน สถาปัตยกรรมสวยงามอลังการ ด้วยชัยภูมิเหมาะสม เป็นเมืงน้ำ 8 ทิศ เราสามารถเข้ามาเยี่ยมชมประวัติ และไหว้สักการะ สะเดาะเคราะห์หรือแก้ปชงกันได้ 5) บ้านสวนบางเตย ที่พักสำหรับสายชิล อยู่ติดริมแม่น้ำ มีไฮไลต์เป็นเรือนทรงไทยสวยงาม มีบ้านที่ถูกออกแบบคล้ายเรือโบราณสุดเก๋ และสะดวกสุด ๆ เพียงแค่ล่องเรือข้ามฝั่งก็เช็คอินตลาดน้ำดอนหวายได้เลย 6) กว๊านเตี้ยพุมโบราณตาทรงคนอง กว๊านเตี้ยพุมยาโบราณ วิถีธรรมชาติ นั่งชิลชาเพลิน ๆ พร้อมเติมพลังงานระหว่างวันด้วยกัวยเตี้ยพุมเครื่องแน่น ๆ เส้นเหนียวนุ่ม มีน้ำตาลสดหวานเย็นชื่นใจไว้บริการ ใครมาเที่ยวเกาะลัดอีแท่น ต้องลองชิมกัวยเตี้ยพุมนี้ 7) วัดทรงคนอง วัดโบราณที่มีประวัติศาสตร์มายาวนานในย่านแม่น้ำท่าจีน มีร่องรอยโบราณต่าง ๆ อย่างเก๋งจีนและสำเภจีน เล่าเรื่องราวชาวจีนที่อาศัยอยู่ในย่านนี้สมัยก่อน สายบุญสายบุญสามารถแวะมากราบไหว้หลวงพ่เพื่อความเป็นสิริมงคลได้ และ 8) ไร่แสนรักษ์ เดินชมสวนส้มโอแบบเกษตรอินทรีย์ นอกจากนี้ ยังมีผลโกโก้สด ๆ ให้ได้ลองชิมลิ้มรสชาติอีกด้วย ทั้งหมดนี้เป็นเส้นทางท่องเที่ยวจากธรรมาณนำเที่ยวที่นำเที่ยวทั่วทั้งเกาะลัดอีแท่น และที่เกาะลัดอีแท่นก็ยังมียี่งมีที่พักเปิดให้บริการเช่นกัน อีก

ทั้งมีผลิตภัณฑ์แปรรูป ประกอบด้วย 1) ผลไม้แช่อิ่ม 2) น้ำลูกหม่อนและชาใบหม่อน 3) เปลือกส้มโออบแห้ง แยมส้มโอ และเปลือกส้มโอแช่อิ่ม 4) ส้มโออินทรีย์ 5) กล้วยหอมทอด และ 6) ปุยอินทรีย์

ทั้งนี้ การเป็นชุมชนการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่นนั้น บทบาทของชุมชนท้องถิ่นต่อนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายควรแสดงออกในฐานะ “เจ้าบ้านที่ดี” และเป็นมิตรต่อนักท่องเที่ยว โดยยังคงดำเนินกิจกรรมท่องเที่ยวที่สะท้อนอัตลักษณ์อันแท้จริงของชุมชน ไม่จำเป็นต้องปรับตัวหรือเปลี่ยนรูปแบบกิจกรรมเพื่อรองรับตามความต้องการของนักท่องเที่ยวจนสูญเสียความเป็นตัวตนของพื้นที่ ชุมชนควรออกแบบสินค้าและบริการที่สะท้อนอัตลักษณ์ วัฒนธรรม และภูมิปัญญา พร้อมสร้างคุณค่าให้แก่ผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เช่น ผลิตภัณฑ์การเกษตร งานหัตถกรรม และกิจกรรมการเรียนรู้แบบดั้งเดิม อย่างไรก็ตาม จากข้อมูลการสัมภาษณ์พบว่า ชุมชนยังเผชิญปัญหาและข้อจำกัดหลายประการ ได้แก่ 1) ปัญหาด้านเศรษฐกิจและผลประโยชน์ไม่ทั่วถึง ผู้ประกอบการบางกลุ่มระบุว่า รายได้จากการท่องเที่ยวยังไม่กระจายครบทุกครัวเรือน ทำให้เกิดความเหลื่อมล้ำภายในชุมชน ผู้ให้ข้อมูลรายหนึ่งกล่าวว่า “คนที่ได้ประโยชน์ส่วนมากเป็นกลุ่มตลาดและร้านค้าใหญ่ คนทำสวนจริง ๆ ยังได้น้อย” 2) ปัญหาด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การขยายตัวของนักท่องเที่ยวทำให้บางพื้นที่เริ่มเผชิญปัญหาขยะ น้ำเสีย และความแออัดในวันหยุด ปราชญ์ชุมชนให้ข้อมูลว่า “ถ้านักท่องเที่ยวเยอะเกินไป บางทีก็ทำให้คลองสกปรก ชาวบ้านต้องช่วยกันดูแลมากกว่าเดิม” 3) ความเสี่ยงต่อการสูญเสียอัตลักษณ์และภูมิปัญญา หากกิจกรรมท่องเที่ยวถูกปรับเปลี่ยนเพื่อพาณิชย์นิยมมากเกินไป อาจทำให้ภูมิปัญญาบางอย่างถูกลดทอนคุณค่า ผู้นำชุมชนกล่าวว่า “ถ้าเราต้องเปลี่ยนกิจกรรมให้เข้าตานักท่องเที่ยวมากเกินไป ความเป็นดั้งเดิมของชุมชนจะลดลง” และยังพบว่ามีข้อจำกัดด้านการบริหารจัดการร่วมกัน เช่น ขาดระบบจัดการที่เป็นเอกภาพและการประสานงานระหว่างกลุ่มอาชีพ องค์กรท้องถิ่น และผู้ประกอบการ ชาวบ้านบางคนให้ความเห็นว่า “บางทีหน่วยงานมาทำโครงการ แต่ไม่ได้แจ้งทุกกลุ่ม ทำให้ชุมชนไม่รู้ทิศทางร่วมกัน”

จากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้นำชุมชนด้านการท่องเที่ยวตระหนักดีถึงความสำคัญของทรัพยากรธรรมชาติ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวว่าเป็นปัจจัยหลักที่ช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ เช่น “สิ่งที่ทำให้คนอยากมา คือความดั้งเดิมของเรา ถ้าไม่รักษาไว้ นักท่องเที่ยวก็ไม่เห็นความต่าง” – ผู้นำชุมชน ดังนั้น ชุมชนจำเป็นต้องมี การบริหารจัดการร่วมกัน การวางแผนที่เน้นความยั่งยืน การกระจายผลประโยชน์อย่างเป็นธรรม การประเมินผลกระทบเป็นระยะ เพื่อป้องกันปัญหาความขัดแย้งในอนาคต และทำให้รายได้หมุนเวียนสู่คนในชุมชนมากขึ้น

อภิปรายผลการวิจัย

การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงเกษตรเพื่อการเรียนรู้ไปสู่การจัดการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์บนพื้นฐานความหลากหลายทางชีวภาพและภูมิปัญญาท้องถิ่นในพื้นที่ของเกาะลัดอีแท่น อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม เกิดจากความร่วมมือของหน่วยงาน ท้องถิ่น ผู้นำชุมชนและสมาชิกในชุมชนทำให้เกิดการรวมกลุ่มเป็นองค์กรภายในชุมชนเพื่อร่วมทำงาน ด้านการท่องเที่ยวระหว่างชาวบ้านกับองค์การบริหารท้องถิ่น ขับเคลื่อนการท่องเที่ยวเชิงเกษตรนิเวศน์และวัฒนธรรมของเกาะลัดอีแท่น เพื่อร่วมดำเนินงานด้านการท่องเที่ยวของชุมชน ชุมชนเกาะลัดอีแท่น มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ที่เรียบง่ายใช้ชีวิตแบบพอเพียง คนส่วนใหญ่ภายในเกาะลัดอีแท่นทำอาชีพเป็นเกษตรกร ในปัจจุบันเกาะลัดอีแท่นได้ทำการเกษตรแบบผสมผสานโดยที่ดินหนึ่งแปลงจะไม่ได้ปลูกแค่เพียงส้มโอแต่ยังสามารถเลี้ยงปลา และปลูกพืชอย่างอื่นผสมลงไปด้วย ดังนั้นเมื่อมีการท่องเที่ยวเข้ามาภายในเกาะลัดอีแท่นจึงได้ส่งผลให้คนในชุมชนเกาะลัดอีแท่นมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นและมีรายได้เพิ่มมากขึ้น ในเกาะลัดอีแท่นมีประเพณีวัฒนธรรมที่เหมือนประเพณีทั่วไปอาทิเช่น เทศกาลตรุษจีน ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีลอยกระทง เป็นต้น แต่ภายในเกาะลัดอีแท่นยังมีประเพณีดั้งเดิมต่อกันมา คือ ประเพณีลอยเรือสำเภาเพื่อเป็นการบูชาเทพเจ้า ภายในเกาะลัดอีแท่นยังได้มีการนำประเพณีเหล่านั้นมาประยุกต์ใช้กับกิจกรรมท่องเที่ยว คือการเรียนรู้การทำขนมแข่งและขนมเทียน ฯลฯ ทั้งนี้สิ่งดูจูงใจทางการท่องเที่ยวในเกาะลัดอีแท่น ได้แก่ 1) พิพิธภัณฑสถานวิถีชีวิตด้านการเกษตร 2) สวนส้มโอสายพันธุ์ทองดีและชาวน้ำผึ้ง 3) โฮมสเตย์สวนบางเตย 4) นมัสการหลวงพ่อบุญวัดทรงคนอง 5) เรียนรู้ระบบการปลูกพืชอินทรีย์ที่ได้มาตรฐาน เช่น ต้นส้มโอสายพันธุ์ดี แม่น้ำท่าจีน การเกษตรแบบผสมผสาน เป็นต้น

นอกจากนี้ภายในเกาะลัดอี่แท่นยังเป็นพื้นที่ ที่ปลอดโรงงานอุตสาหกรรม จนได้ชื่อว่าเป็นพื้นที่สีเขียวใกล้เมืองกรุง ซึ่งสอดคล้องกับ มัสลิน บัวบาน รัตติยากร รัตนฤทธิชัย อารีญา ทับทิมตระกูลดี วนิดา ศรีอนุชิต และวาทีนิ เพชรไพรแก้ว (2561) ทำการศึกษา แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เกาะลัดอี่แท่น อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม พบว่า บริบทพื้นที่ของเกาะลัดอี่แท่น มีสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ อุดมสมบูรณ์ไปด้วยพืชผลทางการเกษตร และเกาะลัดอี่แท่นยังมีทรัพยากรที่หลากหลาย ได้แก่ ทรัพยากรที่มนุษย์สร้างขึ้น และทรัพยากรที่ธรรมชาติสร้างขึ้น ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญ ที่ส่งผลต่อปัจจัยการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในเกาะลัดอี่แท่น นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ที่เดินทางมาท่องเที่ยวยังเกาะลัดอี่แท่น เป็นนักท่องเที่ยวที่ร่วมกิจกรรมระยะสั้น มีวัตถุประสงค์เพื่อการพักผ่อนหย่อนใจ และศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับการเกษตร

การจัดการท่องเที่ยว ผลิตภัณฑ์ สินค้าและของที่ระลึก ในชุมชนเกาะลัดอี่แท่น จังหวัดนครปฐม ลักษณะทั่วไปของเกาะลัดอี่แท่น เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เกษตร และวิถีชีวิตชุมชนที่โดดเด่น ด้วยทรัพยากรธรรมชาติอันอุดมสมบูรณ์จากแม่น้ำท่าจีน ทำให้พื้นที่นี้เหมาะแก่การเกษตรแบบผสมผสาน โดยเฉพาะส้มโอ GI มณฑลนครศรีธรรมราชที่มีชื่อเสียง สถานที่ท่องเที่ยวสำคัญบนเกาะ ได้แก่ 1) พิพิธภัณฑ์วิถีชีวิตชุมชนบ้านคลองผีเสื้อ: แหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับเครื่องมือเครื่องใช้ในอดีต 2) โฮมสเตย์บ้านสวนบางเตย: ที่พักโฮมสเตย์แห่งแรกบนเกาะ 3) วัดทรงคนอง: วัดเก่าแก่อายุกว่า 300 ปี มีโบราณสถานและพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์ มีศักยภาพในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ผสมผสานกับวัฒนธรรม เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว สะท้อนผ่านแหล่งท่องเที่ยวด้านธรรมชาติ สถาปัตยกรรม ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชน ซึ่งเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมที่พัฒนาควบคู่กับการเติบโตของพื้นที่เกาะลัดอี่แท่น โดยทุนทางวัฒนธรรมเหล่านี้สามารถส่งเสริมเศรษฐกิจสร้างสรรค์ภายใต้ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และนำเสนอมูลค่าของงานสถาปัตยกรรม อัตลักษณ์ และวิถีชีวิตชุมชน มีปราชญ์ชุมชนเป็นทรัพยากรบุคคลที่พร้อมและเอกลักษณ์ในการนำเสนอความเป็นชุมชนผ่านพิพิธภัณฑ์พื้นบ้าน และสถานที่ท่องเที่ยวที่น่าสนใจทั้งทางการเกษตร ทางวัฒนธรรม และทางศาสนา ซึ่งผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจะมีส่วนหนึ่งที่ช่วยสะท้อนถึงอัตลักษณ์ และวิถีชีวิตชุมชนได้เป็นอย่างดี นอกจากนี้ เกาะลัดอี่แท่นยังมีจุดเด่นด้านการเดินทางที่สะดวก ใกล้กรุงเทพมหานคร และมีกิจกรรมท่องเที่ยวหลากหลาย สอดคล้องกับบุญผืน รัตนถาวร และพรชัย จิตติวสุรัตน์ (2567) ศึกษาการพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวด้วยกระบวนการวิเคราะห์เชิงสัจพจน์บนฐานนิเวศวัฒนธรรมท้องถิ่นในชุมชนเกาะลัดอี่แท่น นครปฐม พบว่า เส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนเกาะลัดอี่แท่นเป็นการผสมผสานเส้นทางสัญจรทางบกและทางน้ำ ประกอบด้วย 3 เส้นทาง คือ เส้นทางท่องเที่ยว A: มุ่งเน้นด้านวิถีชีวิตและภูมิปัญญาเส้นทางท่องเที่ยว B: มุ่งเน้นด้านวัฒนธรรมและสถาปัตยกรรม และเส้นทางท่องเที่ยว C: มุ่งเน้นด้านภูมิศาสตร์และระบบนิเวศ ข้อเสนอแนะให้คำนึงขอบเขตและระดับในการเข้าถึงพื้นที่สาธารณะ พื้นที่เกษตรกรรม และพื้นที่ทางสังคมของชุมชน รวมถึง ชีตความสามารถในการรองรับนักท่องเที่ยวเพื่อดำรงรักษาไว้ซึ่งเอกลักษณ์ของนิเวศวัฒนธรรมท้องถิ่น

จากการศึกษาและสัมภาษณ์ยังพบว่า ผลกระทบเชิงเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นในชุมชนเกาะลัดอี่แท่น มีดังนี้ 1. ผลกระทบทางเศรษฐกิจ รายได้ในชุมชนเพิ่มขึ้นจากนักท่องเที่ยว แต่ยังไม่กระจายทั่วถึง เกิดสินค้าและบริการใหม่ เช่น โฮมสเตย์ กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงเกษตร และผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก แต่หากไม่มีการจัดการ อาจทำให้ต้นทุนการผลิตเพิ่มขึ้นหรือเกิดการแข่งขันภายในชุมชน 2. ผลกระทบทางสังคม การรับนักท่องเที่ยวจำนวนมากอาจกระทบต่อวิถีชีวิตเรียบง่ายของชุมชน เกิดความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่ได้รับประโยชน์มาก-น้อย การมีส่วนร่วมของคนในชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญ หากขาดการสื่อสาร อาจนำไปสู่ความขัดแย้ง 3. ผลกระทบทางวัฒนธรรม วัฒนธรรมและประเพณีบางอย่างถูกนำมาฟื้นฟูและนำเสนอใหม่ ทำให้เกิดการอนุรักษ์แต่ในอีกด้านหนึ่ง หากการนำเสนอไม่เหมาะสม อาจเกิดการ “ทำให้วัฒนธรรมเป็นสินค้า” (Cultural Commodification) การออกแบบกิจกรรมที่แท้จริงตามบริบทชุมชนจึงเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อคงคุณค่าดั้งเดิม

แนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวบนฐานทุนทางวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ชุมชน 1. การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวจากทุนทางวัฒนธรรมและพื้นที่ สำรวจและรวบรวมทุนทางวัฒนธรรม เช่น ประเพณี วิถีชีวิต สถาปัตยกรรมพื้นถิ่น และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อใช้เป็นฐานในการออกแบบเส้นทางท่องเที่ยว อนุรักษ์และพัฒนา

สถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์และศาสนาให้พร้อมรองรับนักท่องเที่ยว โดยยังคงรักษาเอกลักษณ์และคุณค่าดั้งเดิม ส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยวทางการเกษตรให้เป็นรูปแบบ Agro-tourism เช่น การเรียนรู้การทำเกษตรอินทรีย์ การเก็บผลผลิตตามฤดูกาล หรือกิจกรรมร่วมกับเกษตรกร 2. เสริมสร้างบทบาทของปราชญ์ชุมชนเป็นผู้นำเสนอเรื่องราว พัฒนาบทบาท ปราชญ์ชุมชน ให้เป็นวิทยากรท้องถิ่น นำชม เล่าเรื่องราว และถ่ายทอดภูมิปัญญาที่เป็นจุดขายของพื้นที่ จัดทำหลักสูตรท่องเที่ยวเชิงเรียนรู้ เช่น เรียนงานหัตถกรรมท้องถิ่น ศิลปะพื้นบ้าน การทำอาหารพื้นถิ่น สร้างเครือข่ายปราชญ์ชุมชนเพื่อรองรับกิจกรรมท่องเที่ยวและสร้างความยั่งยืนด้านองค์ความรู้ 3. พัฒนาพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านและศูนย์เรียนรู้ชุมชน ปรับปรุงพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านให้เป็นพื้นที่สื่อสารอัตลักษณ์ชุมชน ผ่านนิทรรศการแบบมีปฏิสัมพันธ์ (Interactive) หรือการจัดแสดงเรื่องราว (Storytelling) ส่งเสริมให้พิพิธภัณฑ์เป็นจุดเริ่มต้นของเส้นทางท่องเที่ยว (Tourist Information Hub) เชื่อมโยงกิจกรรมต่าง ๆ ในหมู่บ้านหรือชุมชน พัฒนาสื่อประชาสัมพันธ์ เช่น ป้ายความรู้ คู่มือท่องเที่ยว หรือสื่อดิจิทัล เพื่อให้เข้าใจบริบทวัฒนธรรมได้ง่ายขึ้น 4. พัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกที่สะท้อนอัตลักษณ์ ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและลวดลาย สัญลักษณ์ที่มีความหมายในชุมชน เป็นแรงบันดาลใจสำหรับผลิตภัณฑ์ สร้างมาตรฐานผลิตภัณฑ์ของชุมชน (Community Product Identity) เพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นและคุณค่า ส่งเสริมความร่วมมือของกลุ่มผู้ผลิตในชุมชน เพื่อให้เกิดรายได้หมุนเวียนภายในพื้นที่ 5. การบริหารจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อความยั่งยืน ตั้งคณะกรรมการท่องเที่ยวโดยชุมชน (CBT Committee) เพื่อดูแลการบริหารจัดการ การแบ่งปันรายได้ และการรักษาสีเขียวแวดล้อม กำหนดแนวทางดูแลนักท่องเที่ยว เช่น จำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวในบางช่วงเวลา หรือกำหนดมาตรฐานความปลอดภัย พัฒนาระบบสื่อสารการตลาดผ่านออนไลน์ เพื่อประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง เช่น แผนที่ท่องเที่ยว เว็บไซต์ หรือโซเชียลมีเดียของชุมชน 6. สร้างเศรษฐกิจสร้างสรรค์จากความหลากหลายทางวัฒนธรรม ใช้ความหลากหลายทางวัฒนธรรมเป็นจุดขาย เช่น อาหาร การแสดง งานหัตถกรรม จัดเทศกาลท้องถิ่น หรือกิจกรรมประจำปีตามฤดูกาลดึงดูดนักท่องเที่ยว ส่งเสริมผู้ประกอบการรุ่นใหม่ให้พัฒนาโมเดลธุรกิจที่เชื่อมโยงวัฒนธรรมเข้ากับสินค้าและบริการ สอดคล้องกับ Siriporn (2564) ที่ระบุว่าความหลากหลายทางชีวภาพเป็นแหล่งเรียนรู้เชิงประสบการณ์ที่สามารถสร้างแรงดึงดูดนักท่องเที่ยวได้โดยไม่ต้องลงทุนสูง อีกทั้ง Howkins (2013) ที่ยังกล่าวถึงบทบาทของเศรษฐกิจสร้างสรรค์ว่าเป็นแนวทางเพิ่มมูลค่าสินค้าท้องถิ่นด้วยการใช้ความคิดสร้างสรรค์และอัตลักษณ์ของพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางที่เกาส์อีแท่นนำมาปรับใช้

การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ เป็นการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวระหว่างกลุ่มนักท่องเที่ยวขนาดเล็กและชาวบ้าน หรือชุมชนท่องเที่ยวในสถานที่ต่าง ๆ โดยคำนึงถึงการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในด้านเอกลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น โดยการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวแบบมีส่วนร่วมด้วยประสาทสัมผัสทั้ง 5 ได้แก่ การเห็น การได้ยิน การได้กลิ่น การทดสอบรสชาติ และการสัมผัส ซึ่งมีลักษณะดังนี้ 1) จัดกลุ่มของพื้นที่เพื่อจูงใจให้คนมาท่องเที่ยวและใช้จ่ายใช้สอย 2) ผสมผสานรูปแบบที่แตกต่างเพื่อสร้างประสบการณ์และความทรงจำที่ดี 3) บอกเล่าเรื่องราวผ่านวัฒนธรรมท้องถิ่นและมรดกที่มีชีวิตสู่ประสบการณ์ 4) รวบรวมประสบการณ์ของท้องถิ่นเพื่อเพิ่มคุณค่าให้แก่นักท่องเที่ยว 5) ใช้ผลิตภัณฑ์เชิงประสบการณ์เพื่อดึงดูดนักท่องเที่ยว 6) เชื่อมโยงผลิตภัณฑ์ให้เข้ากับรูปแบบของชุมชนหรือท้องถิ่น 7) ร่วมมือระหว่างแหล่งท่องเที่ยวเพื่อสร้างแหล่งท่องเที่ยวที่แข็งแกร่ง 8) สร้างแหล่งท่องเที่ยวท้องถิ่นเพื่อให้ได้รับประสบการณ์เฉพาะเพื่อสร้างประสบการณ์ทางความทรงจำ ดังนั้นการจัดการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ในชุมชนเกาส์อีแท่น อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม จะเป็นการท่องเที่ยวที่ได้สัมผัสวัฒนธรรม และวิถีชีวิตของชุมชน โดยนักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม ในการเข้าร่วมกิจกรรมที่เชื่อมโยงกับวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การทำอาหารไทย การเยี่ยมชมตลาดท้องถิ่น การเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ กิจกรรมเกี่ยวกับการเรียนรู้ศิลปวัฒนธรรมที่หลากหลายได้รับประสบการณ์เกี่ยวกับอาหารท้องถิ่น และการสัมผัสวิถีชีวิตของชุมชนอย่างใกล้ชิด กล่าวได้ว่า การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่นเป็นโอกาสที่ยอดเยี่ยมสำหรับผู้ที่ต้องการเข้าใจและสัมผัสกับวัฒนธรรม ธรรมชาติ และวิถีชีวิตท้องถิ่นอย่างแท้จริง ทั้งยังช่วยส่งเสริมการอนุรักษ์และการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

1. การพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ของวิสาหกิจชุมชน
 - 1) วิสาหกิจชุมชนท่องเที่ยวเกาะลัดอีแท่นควรวางแผนจัดประชุมร่วมกับสมาชิกทุกกลุ่ม เพื่อพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ เช่น กิจกรรมเกษตรสร้างสรรค์ การทำอาหารพื้นบ้าน การสร้างของที่ระลึกเชิงวัฒนธรรม
 - 2) ควรกำหนด แนวทางการติดตามและประเมินผลในอนาคต เช่น การสำรวจความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว การประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของกิจกรรม เพื่อปรับปรุงกิจกรรมให้เกิดคุณค่าและเพิ่มรายได้ชุมชนอย่างยั่งยืน
 - 3) ควรขยายการมีส่วนร่วมไปยัง กลุ่มคนระดับรากหญ้าและครัวเรือนทั่วไป ไม่จำกัดเฉพาะสมาชิกวิสาหกิจชุมชน เพื่อให้ผลประโยชน์จากการท่องเที่ยวกระจายอย่างเท่าเทียมและสอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวยั่งยืน
2. การส่งเสริม Story Telling ผ่านประวัติศาสตร์และภูมิปัญญา
 - 1) สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดนครปฐมสามารถสนับสนุนการเล่าเรื่องประวัติศาสตร์ ประวัติความเป็นมา และภูมิปัญญาท้องถิ่น ผ่านสื่อที่ทันสมัย เช่น วิดีโอ อินโฟกราฟิก แอปพลิเคชันท่องเที่ยว
 - 2) การติดตามผลสามารถทำได้โดยวัด การรับรู้และความสนใจของนักท่องเที่ยว เช่น จำนวนผู้เข้าชมสื่อ การมีส่วนร่วมในกิจกรรม Story Telling และการสะท้อนต่อชุมชนในรูปแบบ Feedback
3. การสนับสนุนระบบการขนส่งและการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว
 - 1) ภาครัฐและภาคเอกชนควรสนับสนุนงบประมาณในการพัฒนาระบบขนส่งมวลชนสาธารณะบนเกาะลัดอีแท่น ให้มีเอกลักษณ์และเพียงพอต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว
 - 2) การติดตามและประเมินผลควรรวมถึง ความสะดวกในการเข้าถึงของนักท่องเที่ยวและผลกระทบต่อชุมชนท้องถิ่น เช่น การสำรวจความพึงพอใจ การวิเคราะห์ปริมาณผู้ใช้บริการ และการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและวิถีชีวิตชุมชน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- ขวัญฤทัย ครองยุติ และ วชิรวิชัย วรชิตนุพงศ์. (2567). การพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงสุขภาพตำบลนางแล จังหวัดเชียงราย. คณะการท่องเที่ยวและการโรงแรม มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.
- ฐปณี รัตนถาวร และ พรชัย จิตติวสุรัตน์. (2567). การพัฒนาเส้นทางท่องเที่ยวด้วยกระบวนการวิเคราะห์เชิงฐานบนฐานนิเวศวัฒนธรรมท้องถิ่นในชุมชนเกาะลัดอีแท่น นครปฐม. วารสารศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 24 (1), 85–116.
- มัสลิน บัวบาน, รัตติยากร รัตนฤทธิชัย, อารีญา ทับทิมตระกูลดี, วนิดา ศรีอนุชิต และวาทีนี เพชรไพรแก้ว. (2561). แนวทางการพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร เกาะลัดอีแท่น อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. ใน เอกสารสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 10 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม (หน้า 1277–1292). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.
- สำนักงานจังหวัดนครปฐม. (2568). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ของจังหวัดนครปฐม. กลุ่มงานยุทธศาสตร์และข้อมูลเพื่อการพัฒนาจังหวัด สำนักงานจังหวัดนครปฐม.

ภาษาอังกฤษ

- Howkins, J. (2013). *The creative economy: How people make money from ideas*. Penguin.
- Manopawit, P. (2021). *Tourism based on biodiversity and revitalizing the economy and protecting the environment after COVID-19*. <https://bkktribune.com>
- OECD. (2023). *Tourism trends and policies*. Organization for Economic Co-operation and Development.
- Office of the National Economic and Social Development Council. (2017). *Summary of important points national economic and social development plan no. 12 (2017-2021)*. Office of the Prime Minister.
- Peng, J., Yang, X., Fu, S., & Huan, T. C. (2023). Exploring the influence of tourists' happiness on revisit intention in the context of traditional Chinese medicine cultural tourism. *Tourism Management*, 94, Article 104647.
- Ramkissoon, H., Weiler, B., & Smith, L. D. G. (2012). Place attachment and pro-environmental behavior in national parks: The development of a conceptual framework. *Journal of Sustainable Tourism*, 20(2), 257-276.
- Siriporn, W. (2021). Biodiversity-based tourism and local knowledge in agricultural communities. *Journal of Environmental Humanities*, 9(3), 77-90.
- UNWTO. (2023). *World tourism barometer*. United Nations World Tourism Organization.

